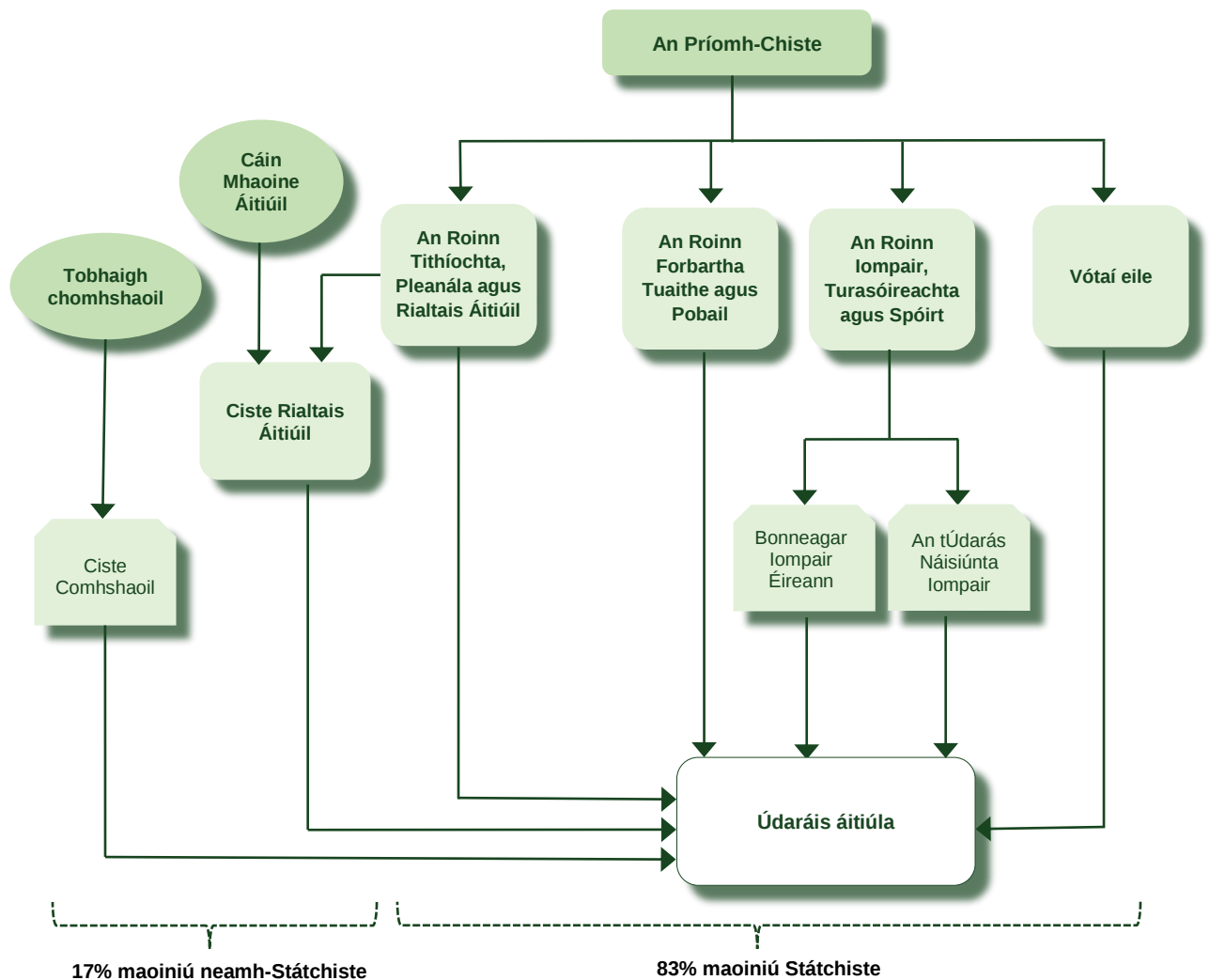

11 Maoiniú rialtais láir na n-údarás áitiúil

- 11.1** Faigheann údaráis áitiúla cuid shuntasach dá maoiniú bliantúil ó raon ranna agus gníomhaireachtaí rialtais láir (féach ar Fíor 11.1). Is é príomhchuspóir na tuarascála seo achoimre a sholáthar ar na cistí atá ag sreabhadh ó agus trí fhoinsí rialtais láir go dtí údaráis áitiúla, agus ar chuspóirí na gcistí a soláthraíodh.

Fíor 11.1 Sreabhadh maoiniú rialtais láir go dtí údaráis áitiúla in 2018

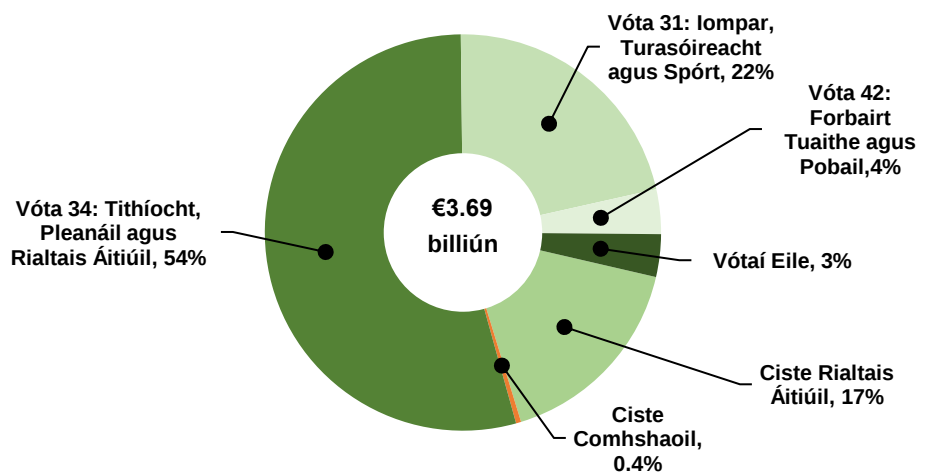

Foinse: Oifig an Ard-Reachtair Cuntas agus Ciste

Aistrithe rialtais láir

- 11.2** In 2018, bhí maoiniú chuig údaráis áitiúla ó fhoinsí rialtais láir cothrom le €3.69 billiún (féach ar Fíor 11.2) — méadú 39% ar an €2.66 billiún in 2017.¹ Tionscnaíodh thart ar 83% den iomlán seo mar mhaoiniú Státchiste, i gcomparáid le 64% in 2017. Soláthraíodh iarmhéid an mhaoinithe tríd an gCiste Rialtais Áitiúil agus tríd an gCiste Comhshaoil.
- 11.3** Bíonn an Ciste Rialtais Áitiúil (CRÁ) á riaradh ag an Roinn Tithíochta, Pleanála agus Rialtais Áitiúil (an Roinn). In 2018, bhí CRÁ á mhaoiniú go príomha trí fháltais (€482 milliún) chánach maoine áitiúil (CMÁ) agus ranníocaíocht de €125 milliún ón Státchiste, tríd an Vóta do Thithíocht, Pleanáil, agus Rialtas Áitiúil.²
- 11.4** Rinneadh athrú ábhartha ar shreabhadh cistí chuig agus ón CRÁ ón 1 Eanáir 2018.³
- Tá fáltais chánach maoine áitiúil anois á n-íoc go díreach chuig CRÁ ag Oifig na gCoimisinéirí Ioncaim — roimhe seo, bhí na fáltais seo á gcur tríd an Státchiste.
 - Níl fáltais mhótarchánach á n-íoc isteach sa CRÁ níos mó — tá siad á n-íoc isteach sa Phríomh-Chiste anois.
 - Níl íocaíochtaí le Uisce Éireann le haghaidh fóirdheontais, íocaíochtaí le húdaráis áitiúla le haghaidh Grúpscéimeanna Uisce agus aisghabháil iasachtaí caipitil seirbhísí uisce údaráis áitiúil á ndéanamh ó CRÁ níos mó — tá siad seo á n-íoc ag an Roinn anois.
 - Níl íocaíochtaí á ndéanamh ó CRÁ chuig an Roinn Iompair, Turasóireachta agus Spóirt níos mó chun bóithre réigiúnacha agus áitiúla agus iompar poiblí eile a mhaoiniú — tá an maoiniú seo á sholáthar go díreach ag an Roinn sin anois.

Fíor 11.2 Foinsí maoinithe rialtais láir d'údaráis áitiúla, 2018

1 Áirítear ann gach aistriú sainaitheanta níos mó ná €1 mhilliún. D'fhéadfadh go mbeadh roinnt aistrithe beaga breise ann nach mbeadh curtha san áireamh.

2 Bíonn cáin mhaoinne áitiúil á riaradh ag na Coimisinéirí Ioncaim. Íocann na Coimisinéirí Ioncaim fáltais isteach i gCiste Rialtais Áitiúil.

3 Rinneadh foráil le haghaidh na leasuithe le Cuid 8 d'Acht um Sheirbhísí Uisce, 2017.

Foinse: Anailís déanta ag Oifig an Ard-Reachtair Cuntas agus Ciste

- 11.5** Bíonn an Ciste Comhshaoil á riaradh ag an Roinn Cumarsáide, Gníomhaithe ar son na hAeráide agus Comhshaoil. Bunaíodh an ciste go príomha chun tacú le tionscnaimh, feachtais agus cláir chomhshaoil, a n-eagraítear go leor díobh ag leibhéal áitiúil nó réigiúnach faoi choimirce na n-údarás áitiúil. Áirítear sa Chiste fáiltais an tobhaigh ar mhálaí plaisteacha, a íocann tomhaltóirí agus a bhailíonn na Coimisinéirí loncaim ó mhiondíoltóirí, agus fáiltais ón tobhach líonadh talún. Tá eisíocaíochtaí ón gCiste imfhálaithe chun cabhrú le tionscadail a bhfuil sé mar aidhm leo an comhshaoil a chosaint nó a fheabhsú.

Leithdháiltí cánach maoinne áitiúla d'údarás áitiúla

- 11.6** Suas go dtí 2014, sholáthair Ciste an Rialtais Áitiúil maoiniú d'údarás áitiúla dá ngníomhaíochtaí 'laethúla' trí 'dheontais ilchuspóireacha'. Ó 2015 ar aghaidh, níl deontais ilchuspóireacha á n-íoc níos mó agus tá leithdháiltí CMÁ tagtha ina n-áit.
- 11.7** Ríomhtar toradh measta CMÁ do gach údarás áitiúil ag úsáid shonraí na gCoimisinéirí loncaim maidir le glandliteanais fógartha (réamhathruithe) sa bhliain roimhe. De réir chinntí Rialtais, ríomhtar leithdháiltí bliantúla CMÁ ar an mbonn seo a leanas
- **Coimeádtar go háitiúil** san údarás ina ngintear an cháin 80% den toradh CMÁ.
 - Leithdháiltear an 20% fanta ar **mhaoiniú comhionannaithe**, le dáileadh i measc údarás áitiúil nach bhfuil bonn leordhóthanach CMÁ acu chun a riachtanais mhaoinithe 'bonnlíne' a chomhlíonadh.
 - Tá **bonnlíne** €355 milliún 2018 nasctha, den chuid is mó, leis an leibhéal maoinithe leithdháilte roimhe seo ón gCiste Rialtais Áitiúil mar dheontais ilchuspóireacha (€282 milliún in 2014) agus leis an leibhéal d'asbhaintí a bhaineann le pinsean atá á gcoimeád ag údarás áitiúla (€74 milliún in 2014).¹ Go bunúsach, tá an leithdháileadh CMÁ ag teacht in ionad na n-iarfhóinsí maoinithe seo anois.
 - Sa chás nach leor maoiniú comhionannaithe ó gach údarás áitiúil chun a chinntiú go bhfuil an riachtanas maoinithe bonnlíne á chomhlíonadh ag gach údarás áitiúil, cuireann an Státchiste an maoiniú atá ag teastáil ar fáil.
 - Áirítear sa leithdháileadh deiridh CMÁ cinntí déanta ag baill tofa údarás áitiúil a chuireann **athraitheas** i bhfeidhm ar rátaí CMÁ i limistéar an údarás áitiúil de réir Acht Airgeadais (Cáin Mhaoinne Áitiúil), 2012 (Acht 2012).

¹ Tá asbhaintí a bhaineann le pinsean á n-íoc leis an Roinn anois. In 2018, fuair an Roinn €50.9 milliún ó údarás áitiúla maidir le hasbhaintí a bhain le pinsean — déantar cuntas ar fháltais mar leithreasáil-i-gcabhair.

- 11.8** Soláthraítear i Fíor 11.3 achoimre ar leithdháileadh CMÁ ar údarás áitiúla.

Fíor 11.3 Leithdháileadh CMÁ ar údaráis áitiúla le haghaidh 2018

			2018	2017
	Staid farasbairr	Comhionannú ag teastáil	Gach rud	Gach rud
Líon na n-údarás áitiúil	10	21	31	31
	€m	€m	€m	€m
Coinneáil áitiúil (80%)	253	135	388	386
Maoiniú comhionannaithe				
- Athdháileadh CMÁ (20%)	—	97	97	97
- Ranníocaíocht Státchiste	—	42	42	44
Leithdháiltí CMÁ réamhathraithe	253	274	527	527
Athruithe CMÁ	(28)	5	(23)	(26)
Leithdháiltí CMÁ iar-athraithe	225	279	504	501
A áirítear ann				
- féinmhaoiniú seirbhísí tithíochta/bóithre	109	—	109	108
- d'úsáid ghinearalta an údaráis féin	116	279	395	393

Foinse: An Roinn Tithíochta, Pleanála agus Rialtais Áitiúil

11.9 Tá rogha ag údaráis áitiúla rátaí CMÁ ina réimsí oibríochta a athrú (athrú áitiúil) suas go dtí 15% de réir Acht 2012. Léirítear in Iarscríbhinn 11A tionchar na n-athruithe curtha i bhfeidhm ag údaráis áitiúla in 2018.

11.10 Maidir leis an 21 údarás áitiúil a raibh comhionannú ag teastáil uathu, bhí €279 milliún ar fáil le húsáid ag na húdaráis áitiúla, lena n-áirítear €5 mhilliún breise bailithe mar gheall ar athrú áitiúil curtha i bhfeidhm ag seacht n-údarás áitiúla.

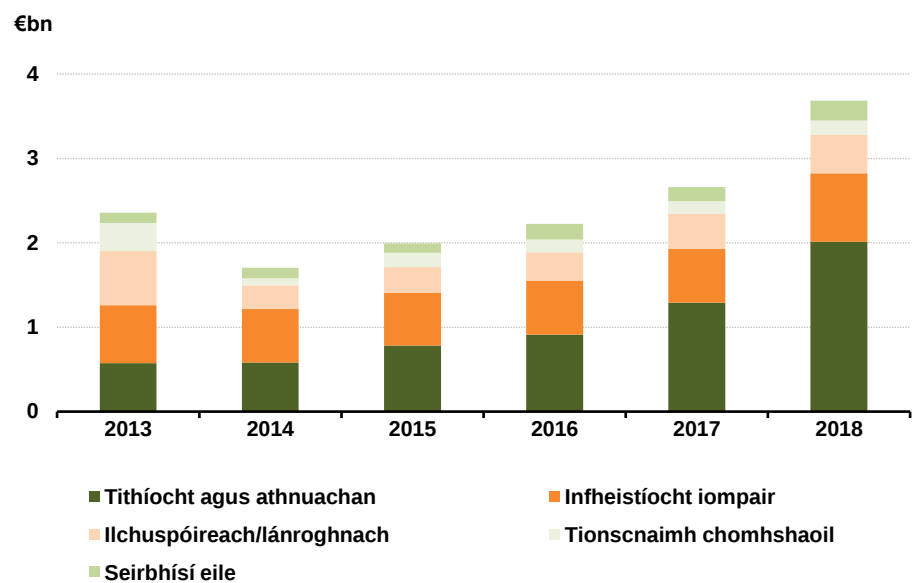
11.11 Maidir leis na deich n-údarás a bhfuil staid farasbairr maoinithe luaite leo (i gcoibhneas leis an mbonnlíne), chinn an Rialtas gur cheart go mbeadh sciar den fharasbarr (nach mó ná 20% den toradh measta CMÁ) ar fáil do chuspóirí de rogha an údaráis, agus go mbeadh an fuilleach (más ann dó) ar fáil chun roinnt seirbhísí áitiúla a mhaoiniú sa réimse tithíochta agus bóithre. In 2018

- bhí €116 milliún ar fáil d'úsáid na n-údarás áitiúil féin, i ndiaidh laghdú de €28 milliún mar gheall ar athrú áitiúil curtha i bhfeidhm ag ceithre údarás áitiúla
- bhí €109 milliún ar fáil le do thithíocht féinmhaoinithe agus do sheirbhísí bóithre.

Maoiniú rialtais láir a chur i bhfeidhm

- 11.12** Ní mór formhór den mhaoiniú a fhaightear ón rialtas láir agus a sholáthraítear d'údaráis áitiúla a úsáid le haghaidh seirbhísí sonraithe údaráis áitiúil. Is féidir iad seo a ghrúpáil i gcúig chatagóir ghinearálta cláir. Léirítear i Fíor 11.4 miondealú ar na haistrithe d'údaráis áitiúla le haghaidh idir 2013 agus 2018 agus taispeántar na cláir a bhfuiltear ag tacú leo (tá miondealú mionsonraithe le fáil in Iarscríbhinn 11B).
- 11.13** In 2018, rinneadh cuntas ar thart ar 77% den soláthar iomlán ó rialtas láir chuig údaráis áitiúla in dhá chatagóir — cláir thithíochta agus athnuachana (55%), agus iompar (22%).

Fíor 11.4 Aistrithe rialtais láir chuig údaráis áitiúla, bunaithe ar an gclár caiteachais, 2013 go dtí 2018

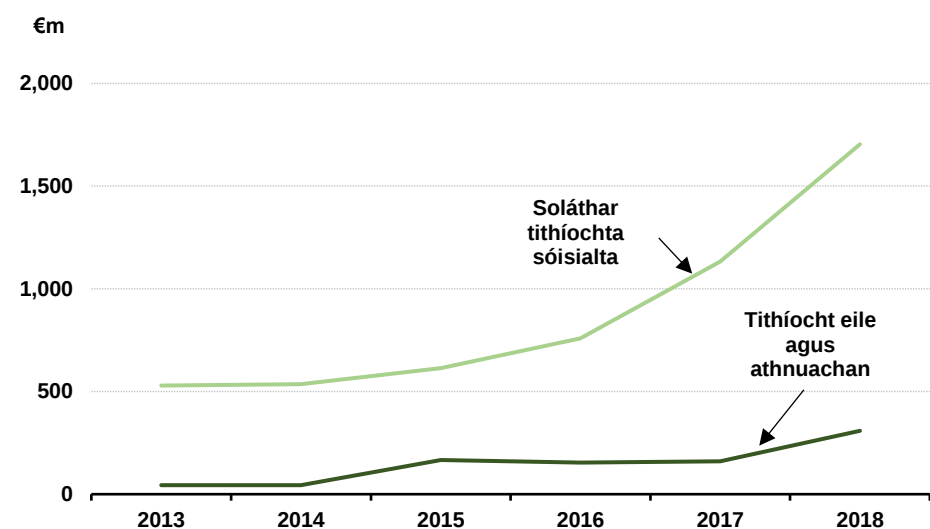

Foinse: Iarscríbhinn 11B

Tithíocht

- 11.14** Soláthraíonn an Roinn formhór an mhaoinithe do thithíocht agus d'athnuachan go díreach d'údaráis áitiúla. Lena chois sin, bhí sé de cheangal ar naoi n-údarás áitiúla seirbhísí tithíochta a mhaoiniú óna bhfáltais CMÁ, de réir luacha a d'fhógair an t-údarás don Roinn. Leirítear i Fíor 11.5 an treocht i leibhéal mhaoiniú an rialtais láir do sholáthar tithíochta sóisialta agus d'athnuachan eile.
- 11.15** Úsáideann na húdaráis áitiúla an maoiniú seo chun tacú le soláthar stoc tithíochta sóisialta agus le raon tacaíochtaí tithíochta sóisialta agus tithíochta eile, lena n-áirítear
- trí chlár tógála agus éadálacha an údaráis áitiúil
 - trí thithíocht dheonach agus chomhoibritheach
 - tríd an íocaíocht cúnamh tithíochta
 - tríd an gclár caiteachais reatha tithíochta sóisialta
 - tríd an scéim cóiríochta cíosa
 - trí obair athnuachana agus cheartaitheach
 - trí stoc tithíochta folamh údaráis áitiúil a chur ar fáil le húsáid arís
 - trí cóiríocht a chur ar fáil do dhaoine gan dídean
 - trí chóiríocht shonrach don lucht siúil a chur ar fáil
 - trí dheontais oiriúnaithe do dhaoine scothaosta agus daoine faoi mhíchumas
 - trí oibreacha tíosach ar fhuinneamh ar stoc údaráis áitiúil.
- 11.16** In 2018, sholáthair an Roinn Dlí agus Cirt agus Comhionannais €0.5 milliún d'údaráis áitiúla do ghníomhaíochtaí tacaíochta tithíochta atá incháilithe do mhaoiniú an AE faoin gCiste um Thearmann, Imirce agus Lánpháirtíocht (AMIF) — d'fhéadfadh an Roinn sin suas le 75% den mhaoiniú curtha ar fáil a aisghabháil.

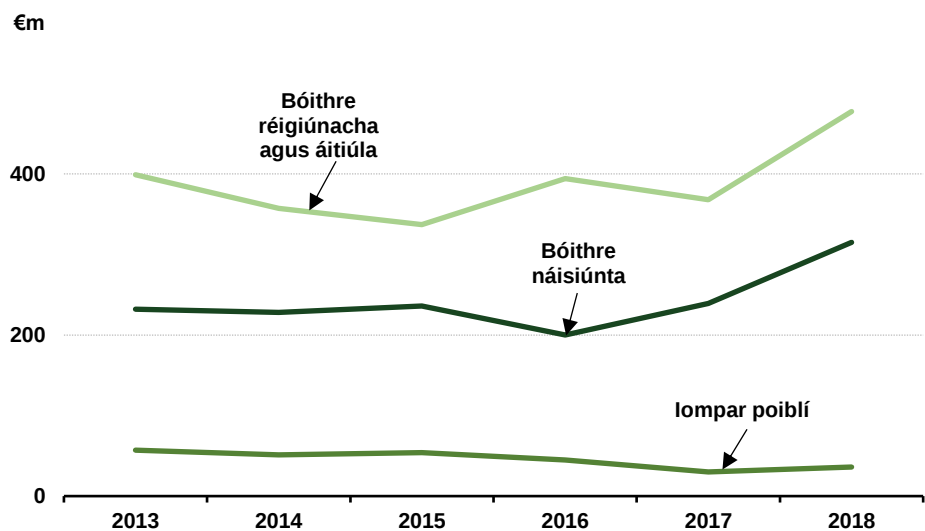
Fíor 11.5 Maoiniú d'údaráis áitiúla chun infheistíocht a dhéanamh i dtithíocht agus athnuachan, 2013 go dtí 2018

Infheistíocht iompair

- 11.17** Is é Bonneagar Iompair Éireann, atá ag feidhmiú faoi choimirce na Roinne Iompair, Turasóireachta agus Spóirt, atá freagrach as feabhsú agus cothabháil bóithre náisiúnta. Go hiondúil, úsáideann Bonneagar Iompair Éireann údaráis áitiúla mar ghníomhaire chun tionscadail bóithre a chur i gcrích, agus is iad a bhíonn freagrach as an gcaiteachas.
- 11.18** Cuireann an Roinn Iompair, Turasóireachta agus Spóirt maoiniú ar fáil go díreach d'údaráis áitiúla chun bóithre réigiúnacha agus áitiúla a chothabháil. Is é an Roinn a dhéanann cinneadh maidir leis an méid a leithdháiltear ar gach údarás áitiúil, agus úsáidtear córas íocaíochta Bhonneagar Iompair Éireann chun na haistrithe a dhéanamh.
- 11.19** Maoiníonn an tÚdarás Náisiúnta Iompair, atá ag feidhmiú faoi choimirce na Roinne Iompair, Turasóireachta agus Spóirt chomh maith, údaráis áitiúla chun feabhsuithe áirithe a dhéanamh sa chóras iompair phoiblí. I measc na gcuspóirí maoinithe tá inrochtaineacht mhéadaithe ar iompar poiblí do dhaoine scothaosta, sruthanna tráchta feabhsaithe, níos mó bealaí do rothaithe agus do choisithe, agus rochtain níos fearr do bhusanna agus tacsaithe.
- 11.20** Sholáthair an Roinn Forbartha Tuaithe agus Pobail maoiniú de €16 milliún d'údaráis áitiúla (á thaispeáint i Fíor 11.6 faoi bhóithre réigiúnacha agus áitiúla) chun oibreacha feabhais a dhéanamh ar bhóithre príobháideacha agus á gcothabháil go neamhphoiblí, bóithre atá ag dul chomh fada le, mar shampla, roinnt tithe, talamh feirme, nó taitneamhachtaí cosúil le lochanna agus tránna.
- 11.21** Taispeántar i Fíor 11.6 an treocht sa leibhéal maoinithe ó fhoinsí rialtais láir curtha ar fáil d'údaráis áitiúla maidir leis na príomhcheantair iompair.

Fíor 11.6 Maoiniú d'údaráis áitiúla don bhonneagar iompair, 2013 go dtí 2018

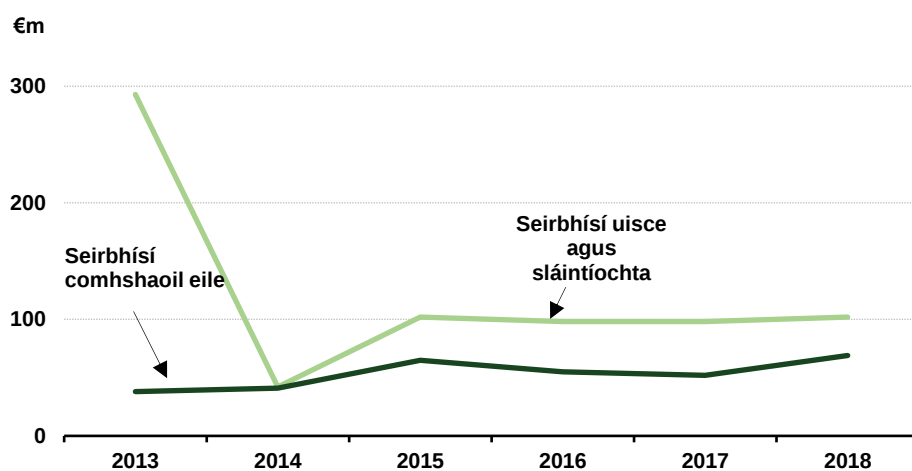

Foinse: Iarscríbhinn 11B

Tionscnaimh chomhshaoil

- 11.22** Taispeántar i Fíor 11.7 an treocht sa leibhéal maoinithe ó fhoinsí rialtais láir curtha ar fáil d'údaráis áitiúla maidir le tionscnaimh chomhshaoil. Tháinig laghdú suntasach ar mhaoiniú rialtais láir chuig údaráis áitiúla do thionscadail infheistíochta le haghaidh seirbhísí uisce agus sláintíochta ó 2013 mar gheall ar aistriú na bhfeidhmeanna seo ó údaráis áitiúla go dtí Uisce Éireann.
- 11.23** Áirítear i measc an mhaoinithe le haghaidh tionscnamh comhshaoil in 2018 cistí le haghaidh oibreacha faoisimh ar thuilte á soláthar ag Oifig na nOibreacha Poiblí.
- 11.24** Sholáthair an Roinn Cumarsáide, Gníomhaithe ar son na hAeráide agus Comhshaoil, €9.5 milliún in 2018 d'údaráis áitiúla i ndáil le costais feabhsúcháin líonadh talún.

Fíor 11.7 Maoiniú d'údaráis áitiúla do thionscnaimh chomhshaoil, 2013 go dtí 2018

Foinse: Iarscríbhinn 11B

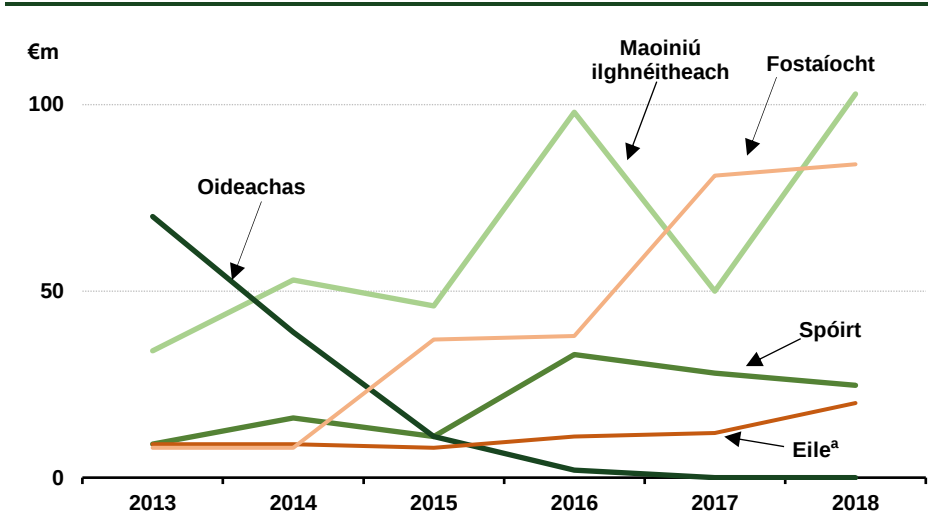
Seirbhísí eile

- 11.25** Chomh maith leis sin, maoiníonn comhlachtaí rialtais láir údaráis áitiúla chun cabhrú leo raon seirbhísí a sholáthar cosúil le hoideachas, fostaíocht, tionscadail spóirt agus chultúrtha, seirbhísí dóiteáin agus éigeandála, seirbhísí oidhreachta, agus seirbhísí leabharlainne agus cartlainne. Taispeántar i Fíor 11.8 an treocht sa leibhéal maoinithe maidir lena leithéid sin de sheirbhísí.

Fostaíocht

- 11.26** In 2015, thosaigh an Roinn Gnó, Fiontar agus Nuálaíochta (RGFN) ag soláthar maoinithe d'údaráis áitiúla trí Fhiontraíocht Éireann (FÉ), chun na costais a chlúdach a bhaineann le tacaíochtaí forbartha fiontair áitiúil a sholáthar don earnáil mhicrithionscadail trína nOifigí Fiontair Áitiúil (OFÁanna). Cuireadh maoiniú de €33.4 milliún ar fáil in 2018.
- 11.27** Sholáthair an Roinn Forbartha Tuaithe agus Pobail maoiniú de €40.2 milliún d'údaráis áitiúla faoin gClár um Ionchuimsiú Sóisialta agus um Ghníomhachtú Pobail (2018 – 2022).
- 11.28** Aisiócann an Roinn Coimirce Sóisialaí údaráis áitiúla le haghaidh caiteachas tabhaithe ar thionscadail áirithe fostaíochta pobail agus post (€8.1 milliún in 2018).
- 11.29** Soláthraíonn an Roinn Cumarsáide, Gníomhaithe ar son na hAeráide agus Comhshaoil maoiniú do OFÁanna trí FÉ i ndáil le Scéime Dearbhán Trádála Ar Líne na Roinne a thacaíonn le gnóthaí beaga trádáil a dhéanamh ar líne (€1.9 milliún in 2018).

Fíor 11.8 Maoiniú d'údaráis áitiúla le haghaidh seirbhísí eile, 2013 go dtí 2018

Foinse: Iarscríbhinn 11B

Nóta: a Áirítear sa chatagóir eile seirbhísí dóiteáin agus éigeandála agus seirbhísí leabharlainne.

Seirbhísí ilghnéitheacha

11.30 Sholáthair an Roinn Forbartha Tuaithe agus Pobail €52.2 milliún do sheirbhísí caipitil ilghnéitheacha.

11.31 D'íoc an Roinn Cosanta €3.2 milliún le húdarais áitiúla le haghaidh gníomhaíochtaí Cosanta Sibhialta.

Tionscadail spóirt agus chultúrtha

11.32 Leithdháileadh maoiniú ar dheontais spóirt, áiteanna súgartha agus tionscadail chultúrtha — go príomha ón Roinn Forbartha Tuaithe agus Pobail (€10.7 milliún) agus ón Roinn Cultúir, Oidhreacht agus Gaeltachta (€6.5 milliún).

Eile

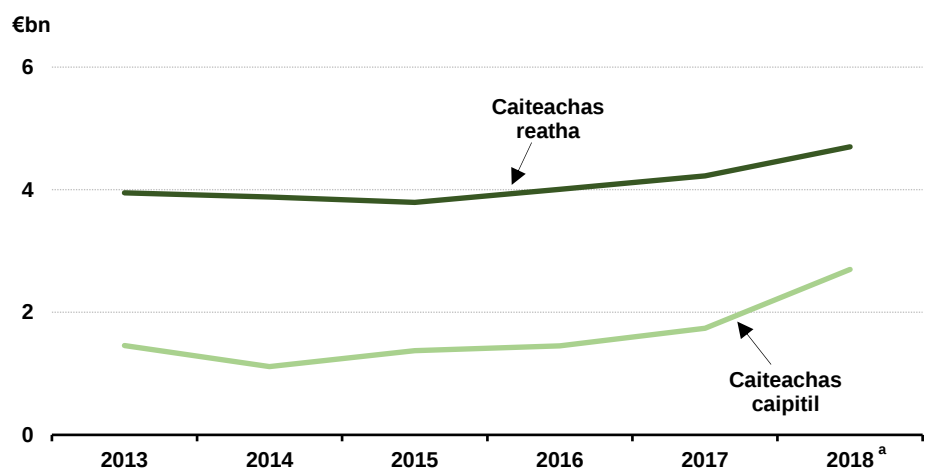
11.33 Sholáthair an Roinn Sláinte maoiniú de €7.3 milliún d'údarais áitiúla, agus cuireadh breis agus 85% de sin ar fáil do Sheirbhís Tréidliachta an Údarais Áitiúil.

Treochtaí i gcaiteachas údarais áitiúil, 2013 go dtí 2018

11.34 In 2017 bhí caiteachas comhiomlán na n-údarás áitiúil (an bhliain dheireanach a bhfuil faisnéis lán-íniúchta ar fáil lena haghaidh) cothrom le €5.96 billiún.¹ Áiríodh san fhigiúr seo thart ar €4.22 billiún i gcaiteachas reatha agus thart ar €1.74 billiún i gcaiteachas caipitil (féach ar Fíor 11.9).

11.35 Táthar ag súil go mbeidh an caiteachas le haghaidh 2018 cothrom le €7.4 billiún — €4.7 billiún de chaiteachas reatha agus €2.7 billiún de chaiteachas caipitil.² Ar an mbonn sin, bhí aistrithe ón rialtas láir cothrom le 49.8% den tsuim iomlán caite ag údarais áitiúla in 2018 (2017: 44.7%).

Fíor 11.9 Caiteachas údarais áitiúil bunaithe ar chineál, 2013 go dtí 2018

¹ Áirítear ann caiteachas déanta ag na 26 comhairle contae, trí chomhairle cathrach, agus dhá chomhairle cathrach agus contae.

² Níl críoch curtha le comhthiomsú torthaí caiteachais údarais áitiúil ag an Roinn Tithíochta, Pleanála, agus Rialtais Áitiúil, tráth foilsithe na tuarascála seo.

Foinse: An Roinn Tithíochta, Pleanála agus Rialtais Áitiúil

Nóta: a Is meastacháin iad na figiúirí le haghaidh 2018. Le haghaidh na mblianta roimhe sin ar fad, úsáidtear figiúirí iniúchta.

Maoirseacht láir ar údaráis áitiúla

- 11.36** Tá dhá phríomh-mheicníocht ann le haghaidh maoirseachta rialtais láir ghinearálta ar chaiteachas údaráis áitiúil — Seirbhís Iniúchóireachta an Rialtais Áitiúil agus an Coimisiún Náisiúnta Maoirseachta agus Iniúchóireachta.

Seirbhís Iniúchóireachta an Rialtais Áitiúil

- 11.37** Bíonn ráitis airgeadais gach údarás áitiúil á n-iniúchadh ag Seirbhís Iniúchtóireachta an Rialtais Áitiúil (SIRÁ).¹ Tuairiscítear an tuairim iniúchta agus aon nithe a eascraíonn ón iniúchadh tuairiscithe don údarás áitiúil ábhartha. Seoltar cóip de gach tuarascáil iniúchta chuig an Aire Tithíochta, Pleanála agus Rialtais Áitiúil agus foilsítear an tuarascáil ar shuíomh gréasáin na Roinne freisin. Sainaitníonn an Roinn saincheisteanna ar fud na hearnála le déileáil leo ina dhiaidh sin ina tuarascálacha iniúchta, agus oibríonn an Roinn leis na húdaráis áitiúla ábhartha sa chás go dteastaíonn faisnéis faoi shaincheist ar leith.
- 11.38** Chomh maith leis sin, déanann SIRÁ iniúchtaí airgid thirim ar oibríochtaí údaráis áitiúil. Tuairiscítear torthaí na n-iniúchtaí seo don Aire.
- 11.39** Foilsítear tuarascáil gníomhaíochta SIRÁ gach bliain. Déantar achoimre ann ar na torthaí iniúchta maidir le ráitis airgeadais bliantúla gach údarás áitiúil. Foilsíodh an tuarascáil bhliantúil ghníomhaíochta is déanaí i Márta 2019 agus áirítear inti torthaí na n-iniúchtaí a rinneadh ar ráitis airgeadais 2017.² Tarraingítear aird sa tuarascáil ar shaincheisteanna sonracha eárnálacha agus údaráis cosúil le hioncam agus caiteachas don eárnáil, staid ioncaim charnagh gach údarás áitiúil, agus feidhmíocht bailithe ioncaim.

An Coimisiún Náisiúnta Maoirseachta agus Iniúchóireachta

- 11.40** Bunaíodh an Coimisiún Náisiúnta Maoirseachta agus Iniúchóireacht in Iúil 2014.³ Tá raon leathan feidhmeanna ag an gCoimisiún atá dírithe ar mhionscrúdú ar fheidhmíocht rialtais áitiúil, lena n-áirítear feidhmíocht airgeadais.
- 11.41** Déantar an mionscrúdú seo trí thuarascálacha téamacha agus, áit ar gá, éisteachtaí ó bhéal faoi nithe a bhaineann lena théarmaí tagartha.⁴ Chomh maith leis sin, déanann sé monatóireacht ar a mholtaí a bheith á bhfeidhmiú ag údaráis áitiúla.

Conclúidí

- 11.42** Tá an maoiniú rialtais láir a chuirtear ar fáil d'údaráis áitiúla iontach casta, agus bíonn aistrithe i gceist ó roinnt ranna le haghaidh éagsúlacht mhór críoch sonraithe. Cuirtear roinnt sruthanna maoinithe ar fáil go díreach ó ranna maoinithe chuig údaráis áitiúla, agus cuirtear sruthanna eile ar fáil trí ghníomhaireachtaí rannacha.
- 11.43** In 2018 bhí aistrithe maoinithe ó fhoinsí rialtais láir chuig údaráis áitiúla cothrom le beagnach €3.7 billiún. Is ionann é seo agus méadú carnach de 116% ón leibhéal is ísle aistrithe in 2014, ag teacht le haistrithe maoinithe CMÁ-bhunaithe a bheith á n-athsholáthar le deontais ilchuspóireacha. Comhthreomhar leis an maoiniú méadaithe, tá méadú tagtha ar mhaoirseacht ar chaiteachas údaráis áitiúil ó 2014, trí oibriú an Choimisiúin Náisiúnta Maoirseachta agus Iniúchóireachta.

1 Íocadh táillí iniúchta Rialtais Áitiúil de €2.1 milliún leis an Roinn agus rinneadh cuntas orthu mar leithreasáil-i-gcabhair.

2 Seirbhís Iniúchóireachta an Rialtais Áitiúil, *Overview of the Work of the Local Government Audit Service*, Márta 2019.

3 Rinneadh foráil in Acht um Athchóiriú Rialtais Áitiúil, 2014 le haghaidh an Choimisiúin a bunaíodh go foirmiúil le hIonstraim Reachtuil 297 de 2014.

4 Leagtar síos i dtuarascáil bhliantúil an Choimisiúin le haghaidh 2018 a straitéis agus tuairiscítear ar a ghníomhaíochtaí. Féach ar *National Oversight and Audit Commission Annual Report 2018* (Aibreán 2019).

Iarscríbhinn 11A

D'fhéadfadh údaráis áitiúla ráta a gCánach Maoine Áitiúla (CMÁ) a athrú ina limistéar riaracháin don bhliain dar gcionn go dtí suas le 15% den bhunráta Cánach.

Chinn ceithre údarás áitiúla a rátaí CMÁ le haghaidh 2018 a laghdú agus chinn seacht n-údarás a rátaí CMÁ le haghaidh 2018 a ardú os cionn an bhunráta.

Sa chás go gcinneann údarás an bunráta CMÁ a ardú, coimeádann sé 100% den ioncam breise iarmhartach bailithe i limistéar an údaráis áitiúil sin. Ar an gcuma chéanna, sa chás go laghdaítear an ráta, glacann an t-údarás sin le tionchar iomlán an laghdaithe CMÁ nach mbailítear.

Fíor 11A.1 Tionchar an athraithe de réir an údaráis áitiúil

Údarás áitiúil	Fachtóir athraithe áitiúil 2018 (céatadán)	(Caillteanas)/gnóthachan an ÚA i ndiaidh athraithe, i gcomparáid leis an leithdháileadh bunaidh	Leithdháileadh iomlán CMÁ iar-athraithe
		€	€
Údaráis áitiúla ag éileamh comhionannaithe			
Comhairle Contae Chiarraí	+5%	704,097	14,480,857
Comhairle Contae Laoise	+10%	492,822	9,051,699
Comhairle Contae & Cathrach Luimnigh	+7.5%	1,176,448	18,730,912
Comhairle Contae an Longfoirt	+5%	105,588	9,012,236
Comhairle Contae Thiobraid Árann	+10%	1,182,910	27,134,513
Comhairle Cathrach agus Contae Phort Láirge	+2.5%	232,545	18,911,516
Comhairle Contae Loch Garman	+10%	1,218,517	14,766,033
Iomlán		5,112,927	
Údaráis áitiúla i bhfarasbarr			
Comhairle Contae Dhún Laoghaire-Ráth an Dúin	-15%	-7,773,682	33,685,955
Comhairle Cathrach Bhaile Átha Cliath	-15%	-11,968,437	51,863,225
Comhairle Contae Fhine Gall	-10%	-3,822,079	26,754,556
Comhairle Contae Bhaile Átha Cliath Theas	-15%	-4,726,401	20,481,072
Iomlán		-28,290,599	

Foinse: An Roinn Tithíochta, Pleanála agus Rialtais Áitiúil

Iarscríbhinn 11B

Fíor 11B.1 Aistrithe rialtais láir chuig údaráis áitiúla, de reir cláir chaiteachais, 2013 go dtí 2018^a

Catagóir Caiteachais	2013 €m	2014 €m	2015 €m	2016 €m	2017 €m	2018 €m
Tithíocht agus athnuachan^b						
Soláthar tithíochta sóisialta	529	536	614	759	1,133	1,704
Tithíocht inacmhainne, etc. ^c	43	39	3	2	3	—
Maoiniú bonneagair ^c	—	—	—	—	—	7
Tacaíochtaí tithíochta eile	1	5	114	92	79	215
Athnuachan	—	—	50	60	78	86
	573	580	781	913	1,293	2,012
Infheistíocht iompair						
Feabhas ar bhóithre náisiúnta	232	228	236	200	239	315
Feabhas ar bhóithre réigiúnacha agus áitiúla ^b	399	357	337	394	368	461
Iompar poiblí (íocaíochtaí caipitil)	57	51	54	45	30	36
	688	636	627	639	637	812
Tionscnaimh chomhshaoil						
Seirbhísí uisce agus sláintíochta	293	42	102	98	98	102
Oibreacha faoisimh ar thuille	10	21	44	34	28	31
Bainistíocht dramhaíola	9	5	3	18	17	25
Athchúrsáil	8	2	—	—	—	—
Bearta comhshaoil eile	12	13	18	3	7	13
	332	83	167	153	150	171
Seirbhísí eile						
Deontais ardoideachais	70	39	11	2	—	—
Scéimeanna fostaíochta	8	8	37	38	81	84
Linnte snámha	6	—	1	4	6	1
Seirbhísí dóiteáin agus éigeandála	5	7	6	9	12	13
Seirbhís leabharlainne	4	2	2	2	7	7
Deontais spóirt, áiteanna súgartha agus tionscadail chultúrtha	2	10	9	28	13	22
Seirbhísí oidhreacht (oidhreacht ailtireachta)	1	5	1	1	2	1
Maoiniú ilghnéitheach	34	53	45	99	48	108
	130	124	112	183	169	236
Deontais ilchuspóireacha	642	282	—	—	—	—
Leithdháiltí CMÁ — ilchuspóireach/lánroghnach ^b	—	—	306	310	393	395
Íocaíochtaí luacha saothair (CRÁ) — ilchuspóireach/lánroghnach	—	—	—	25	20	60
Maoiniú iomlán curtha ar fáil d'údaráis áitiúla	2,365	1,705	1,993	2,223	2,662	3,686

Foinse: Na ráitis airgeadais seo a leanas - Oifig na nOibreacha Poiblí; An Roinn Tithíochta, Pleanála agus Rialtais Áitiúil; An Roinn Oideachais agus Scileanna; An Roinn Iompair, Turasóireachta agus Spóirt; An Roinn Cultúir, Oidhreacht, agus Gaeltachta; An Roinn Sláinte; An Roinn Leanaí agus Gnóthaí Óige; An Roinn Dlí agus Cirt agus Comhionannais; An Roinn Talmhaíochta, Bia agus Mara; An Roinn Gnóthaí Fostaíochta agus Coimirce Sóisialaí; An Roinn Cumarsáide, Gníomhaithe ar son na hAeráide agus Comhshaoil; An Roinn Cosanta; An Roinn Gnó, Fiontar agus Nuálaíochta; An Roinn Forbartha Tuaithe agus Pobail; an Ciste Rialtais Áitiúil agus an Ciste Comhshaoil (2018 neamh-iniúchta).

- Nótaí:
- a Tá athruithe déanta ar roinnt suimeanna a tuairiscíodh roimhe seo chun léargas a thabhairt ar shuimeanna nár cuireadh san áireamh roimhe seo agus ar athaicmithe.
 - b In 2018 bhí an leithdháileadh iomlán CMÁ ón gCiste Rialtais Áitiúil cothrom le €504.1 milliún, leithdháilte mar seo a leanas: tithíocht €92.3 milliún; bóithre €16.5 milliún; ilchuspóireach/lánroghnach €395.3 milliún.
 - c Ó 2018 anonn, áirítear caiteachas tabhairte faoin bhFóirdheontas Tithíochta Inacmhainne/Úinéireachta Roinnte faoi 'Tacaíochtaí Tithíochta Eile'. In 2017, áiríodh caiteachas cothrom le €1.6 milliún a bhaineann le Maoiniú Bonneagair i 'dTacaíochtaí Tithíochta Eile'.

